

BUREAUONDERZOEK DE WULVEN, GEMEENTE HOUTEN

i.o.v. gemeente Houten

ArcheoLogic Rapportage **161**
Versie **1.0 extern definitief**
Datum *augustus 2004*
Contactpersoon *J.E.M.F. Bos*

ArcheoLogic
Pelmolenlaan 12-14
3447 GW Woerden
Telefoon + 31 (0)348 – 437788
Fax + 31 (0)348 – 437789
e-mail info@archeologic.nl

Versie	Naam	Datum
0.1 intern concept	E. Raap	16-7-2004
0.2 intern concept	E. Raap	22-7-2004
correcties	J.E.M.F. Bos	27-7-2004
correcties	H. v.d. Beek	28-7-2004
1.0 extern definitief	E. Raap	10-8-04
Goedgekeurd OG	G. den Besten (Gemeente Houten)	10-8-04

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	3
1. Inleiding	4
2. Methode	5
3. Resultaten van de inventarisatie	6
3.1 Topografie en huidig gebruik	6
3.2 Vorming van het landschap	7
3.3 De archeologie: ARCHIS II en IKAW	8
3.4 De cultuurhistorie van het gebied	9
4. Archeologische verwachting	14
5. Advies	15
6. Lijst van afkortingen en begrippen	16
7. Literatuur	17
8. Bijlagen	18
8.1 ARCHIS II monumenten en waarnemingen <u>in</u> het plangebied De Wulven	18
8.2 ARCHIS II monumenten en waarnemingen <u>buiten</u> het plangebied De Wulven	18
8.3 Uitgebreide rapportage monumenten en waarnemingen in het plangebied De Wulven	19

Samenvatting

De gemeente Houten heeft in het kader van het vaststellen van het nieuwe ontwikkelingsgerichte bestemmingsplan "Parklandgoed Wulven" opdracht verleend aan Past2Present-ArcheoLogic tot het uitvoeren en opstellen van een Bureauonderzoek, waarin naast archeologie ook de overige cultuurhistorie van het gebied is onderzocht (cultuurlandschap en gebouwd erfgoed).

Het plangebied ligt tussen de Rijksweg A27 in het westen en de bebouwde kom van Houten in het oosten en is 43,75 ha groot. Het heeft voor het overgrote deel een lage archeologische verwachting. Slechts het uiterste noordoosten en een klein stukje in het middengebied (oost) hebben een hoge verwachting. In het plangebied liggen twee archeologische monumenten (CMA terreinen 38F-005 en 38F-006) en een archeologisch attentiegebied (38F-A32). Ze dateren alle uit de Middeleeuwen. Het zijn twee Middeleeuwse kasteelterreinen, waarop tevens nog beschermde gebouwde monumenten staan. Sporen uit eerdere perioden zijn niet te verwachten, omdat het plangebied in een zone met lage archeologische trefkans ligt voor de perioden vòòr de Middeleeuwen. De bekende archeologische waarnemingen in de nabijheid van het plangebied zijn gedaan op de zgn. Jutphase Stroomgordel, een gebied met hoge archeologische trefkans. Het plangebied behoort hier niet toe.

Het huidige landschap is in de Late Middeleeuwen gevormd. De aanwezige cultuurhistorische relictten, naast de CMA terreinen, zijn de nog bestaande en onder de Monumentenwet beschermde bebouwing op en nabij de archeologische monumenten, de kenmerkende strokenverkaveling en een wetering die de scheiding van twee ontginningsblokken vormt.

Geadviseerd wordt, om geen verder archeologisch onderzoek plaats te laten vinden en op of aan de beschermde terreinen en/of gebouwen geen wijzigingen aan te brengen.

Zorgvuldige inpassing van het bestaande cultuurlandschap, met name de oriëntatie van de verkaveling en het inpassen van de wetering is aan te bevelen. Omdat het gebied deel uitmaakte van de voormalige inundatievlakte van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, zal aansluiting gezocht kunnen worden bij de plannen die vanuit dit project worden gerealiseerd. Het Belvedere-motto "Behoud door Ontwikkeling" kan in dit gebied zeer zeker gebruikt worden.

1 Inleiding

1.1

HET ONDERZOEKSKADER

In het kader van het vaststellen van een nieuw, ontwikkelingsgericht bestemmingsplan (Parklandgoed Wulven), dat door de gemeente Houten opgesteld wordt, is het noodzakelijk dat de eventuele archeologische waarden in het gebied worden geïnventariseerd en vastgesteld. De eerste stap daartoe is het uitvoeren van een bureauonderzoek (voorheen SAI). De uit dit onderzoek voortvloeiende resultaten dienen voor de advisering inzake vervolgonderzoek. Besloten is om het bureauonderzoek uit te breiden naar de overige cultuurhistorie (het cultuurlandschap en het gebouwde erfgoed). De resultaten zullen tevens als basis dienen voor het omschrijven van de eventueel benodigde archeologische bepalingen in het nieuwe bestemmingsplan. Het is de verwachting dat in het gebied door twee private partijen en door de gemeente Houten voorzieningen ontwikkeld zullen worden. Het gebied dient een stedelijk uitloopgebied te worden waarin de volgende functies van belang zullen zijn: cultuur, sport en ontspanning. Voor dit Bureauonderzoek treedt de gemeente Houten op als opdrachtgever.

1.2

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Gemeente / plaats	Houten
Toponiem	De Wulven
Kaartblad	38F
Centrumcoördinaten	138 – 449.40
NAP	Ca. 1m. + NAP
Grondgebruik	Grasland, sportterrein, horeca
Geologie	Westlandformatie
Geomorfologie	Komgronden, stroomgordels
Agrarisch cultuurlandschap	Middeleeuwse komkleiontginning met strokenverkaveling

2 Methode

Voor de archeologische verwachting zijn de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW, versie 2) geraadpleegd en de nationale database van archeologische vindplaatsgegevens ARCHIS II.

Naast archeologische informatie kunnen gegevens over het landschap, en vooral over het landschap in vroegere perioden, nuttige informatie geven over de gebruiksmogelijkheden van dat landschap door de mens en dus over de kansen op het aantreffen van archeologische waarden.

De geomorfologische kaart van het gebied is niet meer te verkrijgen, maar het werk van Berendsen & Stouthamer (2001) is hiervoor evenzeer een goede bron.

Voor de meest recente geschiedenis zijn de Topographische en Militaire Kaart van het Koninkrijk der Nederlanden (1839-1864), de Chromotopgraphische Kaart van Nederland ("Bonnekaart") van rond 1900 en de Topografische Kaart van Nederland gebruikt. Daarnaast is ook de CD-ROM met Cultuurhistorische elementen van de provincie Utrecht geraadpleegd. Gezien de ligging van het plangebied, zijn tevens relevante Rijksnota's bekeken: Nota Belvedere, Panorama Krayenhoff (Nieuwe Hollandse Waterlinie) en Nota Ruimte. Tenslotte is gebruik gemaakt van enige werken over de streekgeschiedenis.

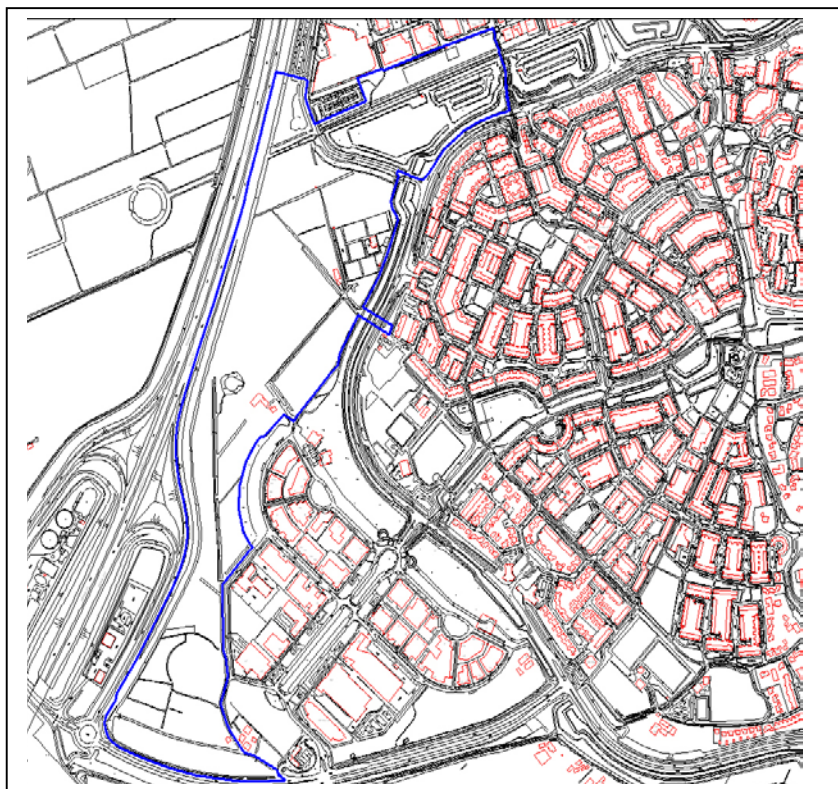
Op basis van deze gegevens is vervolgens een verwachting opgesteld van mogelijk aan te treffen archeologische waarden in het plangebied.

3 Resultaten van de inventarisatie

3.1

TOPOGRAFIE EN HUIDIG GEBRUIK

Het plangebied De Wulven ligt tussen de bebouwde kom van Houten in het oosten en de Rijksweg A27 in het westen (zie afb. 1).

Afbeelding 1: Ligging plangebied De Wulven

De oppervlakte van het plangebied bedraagt 43,75 ha. Het grondgebruik is tot op de dag van vandaag voornamelijk agrarisch geweest. Door de voortgaande verstedelijking van Houten en de aanleg van de A27 is het gebied de laatste jaren steeds meer onder druk van de verstedelijking komen te staan. De voorgenomen bestemmingsplanwijziging tot Parklandgoed is de resultante van de toegenomen druk op de grond. De historische ontwikkeling komt in Hoofdstuk 4.4 aan bod.

3.2

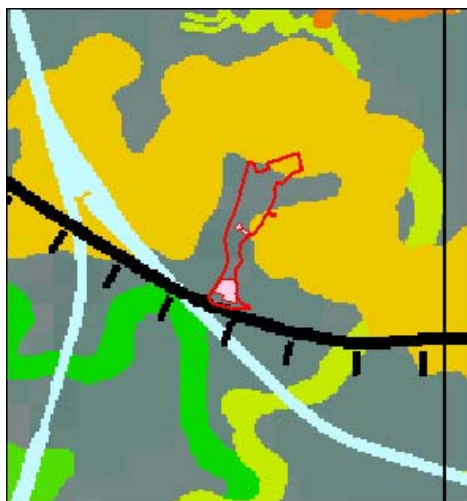
VORMING VAN HET LANDSCHAP

Het plangebied De Wulven is ontstaan onder invloed van de rivier de Rijn. De oude Rijnloop kennen we tegenwoordig in dit gebied als de Kromme Rijn, die nu een achttal kilometers oostelijk loopt. De hoofdtak van de Rijn zet zich tegenwoordig voort als de Lek, die nu enige kilometers zuidelijker loopt. De rivier heeft in het verleden haar loop meermaals verlegd en dat is van grote invloed geweest op het ontstaan van het landschap en daarmee op de ter plaatse aanwezige archeologie.

Een voormalige stroomrug van een rivier is in het verleden voor de mens een zeer aantrekkelijke vestigingsplaats geweest vanwege de relatief hoge en daarmee droge ligging. De stroomgordel die in de nabijheid van het plangebied van belang is geweest, is de Jutphase stroomgordel (Berendsen en Stouthamer, 2001, p. 210). Deze stroomgordel dateert van rond 2.500 BP en er zijn archeologische vondsten bekend vanaf het Neolithicum tot in de Romeinse Tijd.

De zone direct naast de stroomgordel was voor de mens een veel minder aantrekkelijke vestigingsplek. Het waren natte, moeilijk begaanbare en vrijwel niet te bewerken komgronden, die dan ook een lage archeologische verwachting hebben. De komgronden zijn ontstaan door periodieke overstromingen van de rivier en bestaan uit klei. Lokaal is in de komgronden wat veengroei opgetreden, maar dit bleef beperkt tot kleine veenbandjes. De komgronden zijn door de mens pas vanaf de (Late) Middeleeuwen in gebruik genomen. Het plangebied is te zien als een overgangsgebied tussen de hogere gronden van de stroomgordel en de duidelijk lager gelegen gronden zoals in de polders Hoon, Schalkwijk en Vuylcop.

Het plangebied De Wulven is met uitzondering van het uiterste noordoosten en een klein stukje in het midden geheel gelegen in zo'n komgrond.

Afbeelding 2. Uitsnede uit de paleografische kaart van de Rijn-Maas delta (Berendsen en Stouthamer 2001)

	Grens plangebied		Tektonische breuk in ondergrond
	Jutphase stroomgordel		Water (Amsterdam-Rijnkanaal)
	Komgrond; hoogte ong. 1m + NAP	Overig	Stroomgordels

3.3

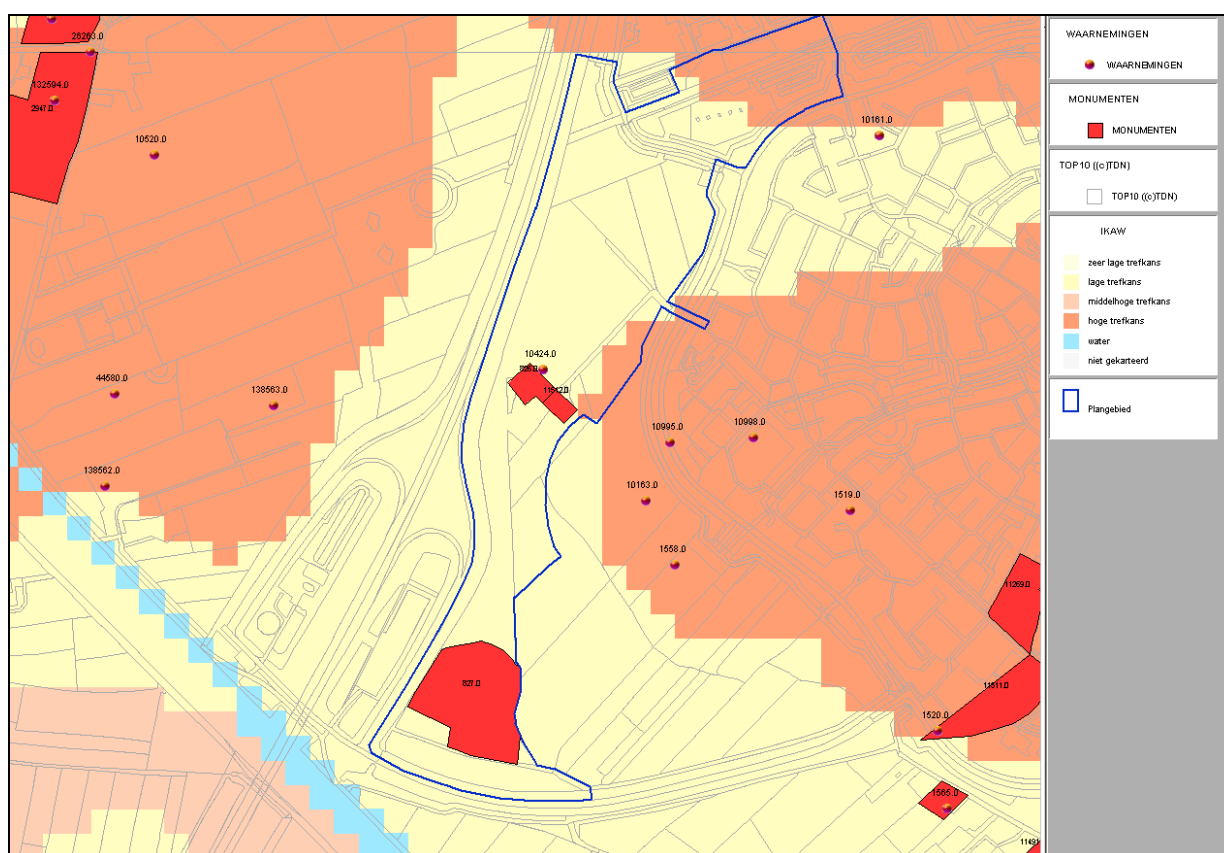
DE ARCHEOLOGIE: ARCHIS II EN IKAW

Voor het bureauonderzoek werd allereerst het Archeologisch Informatiesysteem ARCHIS II geraadpleegd. Dit leverde de volgende informatie op. ARCHIS II geeft drie terreinen met een archeologische status in het plangebied. Het betreft in alle gevallen monumenten die dateren uit de Late Middeleeuwen. Monumentnummer 826 (38F 005) en attentiegebied 11512 (38F A32) betreffen de resten van het versterkte huis (Ridderhofstad) De Wulven en het voorterrein van het huis. Op het archeologisch monument ligt tevens het bouwkundige rijksmonument MRS 222686. Dit terrein geniet derhalve dubbelbescherming.

In het zuiden van het plangebied ligt monumentnummer 827 (38F 006) rondom boerderij de Staart. De archeologische waarden betreffen de resten van de versterking (motte) Het Rondeel. Dit is de voorganger van het 600 m noordelijker gelegen huis De Wulven (ROB, 2002, p. 16).

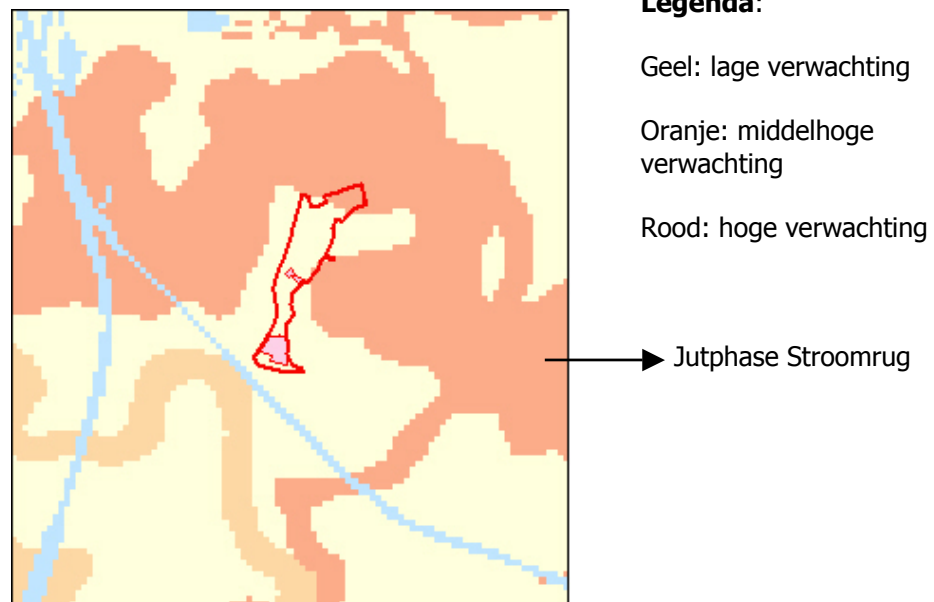
Voorts is in het plangebied één waarneming bekend in ARCHIS II. In de directe omgeving zijn zes CMA terreinen en veertien waarnemingen bekend. De genoemde CMA terreinen liggen m.u.v. twee allemaal in de zone die op de IKAW als gebied met een hoge trefkans is gekarteerd. De CMA terreinen (alle categorieën, niet per sé beschermde monumenten!) en de waarnemingen in het gebied met een hoge trefkans zijn alle uit de IJzertijd/Romeinse Tijd, de waarnemingen en monumenten in het gebied met een lage verwachting zijn zonder uitzondering (Laat) Middeleeuws.

In de bijlage zijn de ARCHIS II gegevens van de monumenten, het attentiegebied en de meldingen opgenomen.

Afb. 3, Monumenten en waarnemingen in en om het plangebied (Bron: ARCHIS II; zie ook bijlage)

De IKAW (Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden) geeft aan dat het plangebied in een gebied ligt met een lage trefkans (geel). Dit blijkt overigens ook uit de afbeelding uit ARCHIS II, waar de IKAW op staat afgebeeld.

Afbeelding 4, ligging plangebied (rode lijn) De Wulven op IKAW

Geomorfologisch is het plangebied vrijwel geheel gelegen in de nabijheid van de Jutphase stroomgordel; zie hierboven.

Merk op dat het verloop van deze gordel gelijk is aan de hoge verwachtingswaarde van de IKAW in dit gebied!

3.4

DE CULTUURHISTORIE VAN HET GEBIED

Naast archeologie, behelst de cultuurhistorie tevens de studie naar de gebouwde monumenten en het historisch cultuurlandschap. In het onderstaande wordt een verhaal geschetst van de cultuurhistorische ontwikkeling van het plangebied.

Vanuit de prehistorie is geen bewoning bekend in het plangebied, wel van de nabijgelegen gronden van de stroomgordel. Pas in de Late Middeleeuwen wordt het gebied langzaam in gebruik genomen. Door de bevolkingsgroei in de 11^e en 12^e eeuw, nam de vraag naar nieuwe landbouwgrond toe en bestond de noodzaak om ook de komgronden te gaan ontginnen. De bisschop van Utrecht, de landsheer in deze streek, stimuleerde nieuwe ontginningen, onder meer omdat hem dit geld opleverde. Nieuwe ontginningen waren mede mogelijk geworden vanwege technische vooruitgang: de Kromme Rijn was afgedamd bij Wijk bij Duurstede (1122 n. Chr.) en de Lek was bedijkt (12^e eeuw), waarmee de invloed van de rivier grotendeels aan banden was gelegd.

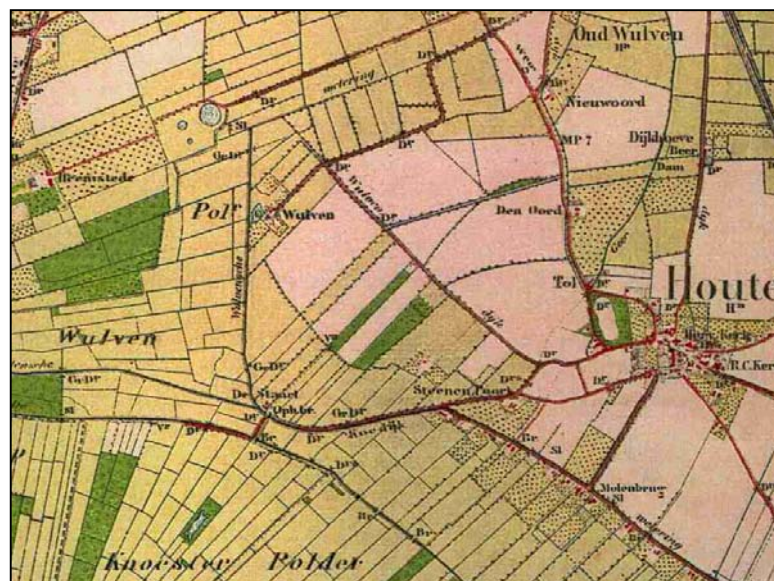
Een ontginning begon met het graven van ontwateringssloten. In het plangebied wordt de centrale afwatering gevormd door de Wulvense wetering, waarvan het deel tussen de beide archeologische monumenten nog steeds aanwezig is. Het water werd via deze wetering naar de Houtense wetering en de Vaartse Rijn afgevoerd. Ter hoogte van De Staart lag een ophaalbrug over een kleine verbindingssloot van de wetering naar de Hoonwetering. Dit ligt thans onder de afrit van de A27.

*Afbeelding 5,
De Wulven op de
TMK rond 1850*

Het verkavelingspatroon in het plangebied bestaat uit een langgerekte strokenverkaveling met een overwegend noordoost-zuidwest oriëntatie ten oosten van de Wulvense wetering en een meer oost-west georiënteerde richting ten westen daarvan. Deze knik is opmerkelijk. De percelering ten oosten van de wetering sluit aan bij het patroon dat we in de polder de Hoon zien: loodrecht op de Hoonwetering. De westelijke verkaveling is georiënteerd op de Heemsteedse weg.

Hieruit volgt, dat de Wulvense wetering een achtergrens vormde van twee verkavelingsblokken: die van polder de Hoon en van de polder Wulven. Het gebied zal relatief recent zijn ontgonnen als een soort van restontginning. De Houtense wetering in het zuiden van het gebied was tevens de grens met de ambachtsheerlijkheid Schonauwen. Deze grens is verdwenen onder de afrit van de A27. Door diezelfde A27 is de scheiding in percelering in het plangebied vrijwel niet meer waar te nemen.

*Afbeelding 6,
De Wulven op de topo-
grafische
kaart rond
1900*

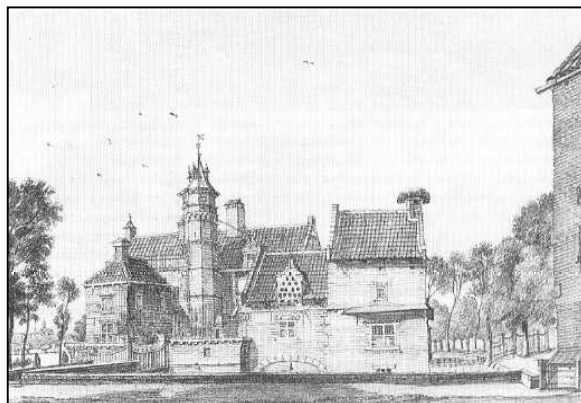
De net buiten het plangebied gelegen Wulfse dijk is de basis geweest van waaruit is ontgonnen. Deze dijk vormt min of meer de grens van de hoger gelegen stroomrug met de komgrond. De gronden werden aanvankelijk gebruikt als akkerland, maar zijn na de Middeleeuwen meer en meer in gebruik genomen als grasland. Omdat het plangebied is gelegen op een overgangszone van stroomrug naar veengrond, is het grondgebruik ook een overgang: grasland overheerst nu, maar in de 19^e en begin 20^e eeuw waren er tevens percelen in gebruik voor akkerbouw en tuinbouw.

In het plangebied is geen boerderijlint ontstaan, maar was slechts sprake van enige verspreide agrarische bebouwing. De gebouwen behoorden bij de twee verdwenen kastelen die in het gebied hebben gelegen: mottekasteel 't Rondeel en kasteel Wulven. Het betreft een agrarisch gebouw (boerderij) uit 1600 en twee losse objecten (o.a. hekpijlers) uit 1700 en 1725 bij De Wulven en een boerderij uit 1600 bij de Staart (de gegeven jaartallen zijn bij benadering). Alle genoemde objecten vallen onder de bescherming van de Monumentenwet.

Afbeelding 7 Luchtfoto van het kasteelterrein 't Rondeel en de Wulvense weterring (foto gem. Houten)

De geschiedenis van beide kastelen hangt met elkaar samen. Het mottekasteel 't Rondeel bij boerderij de Staart is het oudst. Het dateert waarschijnlijk uit de 12^e eeuw en zou gesticht zijn door de familie van Wulven. Een motte is een kunstmatig opgeworpen heuvel, waarop een in hout opgetrokken gebouw stond. Het geheel was omgeven door een gracht (hier gevoed door de Wulvense weterring waar het kasteel aan was gelegen), met aan de binnenzijde een houten palissade. Vlak naast de motte lag in de regel een voorhof met een boerderij en opslagruimten, eveneens voorzien van een palissade en een gracht. Van de heuvel is niets meer terug te vinden. Wat rest is het middenterrein met daar omheen een dubbele omgrachting. De reden waarom het verlaten is blijft onduidelijk.

Afbeelding 8, Kasteel Wulven op een prent uit 1744 van Jan de Beijer

Ongeveer 600 m noordelijker, ook aan de Wulvense wetting, is in 1296 door Ernst van Wulven een vervangend kasteel gebouwd: kasteel Wulven. Na een verwoesting door de bisschop van Utrecht, wordt het door hem herbouwd. In latere eeuwen komt het door vererving in handen van andere families en in de 17^e eeuw wordt het ingrijpend gemoderniseerd. In 1827 werd het kasteel geveild en de nieuwe eigenaar heeft het spoedig daarop afgebroken. Dit blijkt uit het feit dat het kasteel al niet meer voorkomt op de kadastrale leggers van 1832.

Heden ten dage resteren nog het kasteleiland met de gracht, de pijlers van een 18^e-eeuws toegangshek en de oude boerderij Het Rechthuis van Wulven, thans een partyboerderij. Het kasteelterrein is bereikbaar via een speciaal aangelegde weg die vanaf de Wulfse dijk loopt. Op de TMK en de kaart van 1900 staat deze weg al getekend. Op de TMK en de kaart van rond 1900 is met name in het gebied rond de Staart een fraai ensemble aanwezig van de boerderij, het voormalige motteterrein, een ophaalbrug en de samenvloeiing van de drie wettingen. Ophaalbrug en samenvloeiing zijn thans verdwenen onder de afrit van de A27.

Afbeelding 9. Pijlers toegangshek naar kasteelterrein De Wulven (foto: kastelenstichting Utrecht)

De provinciale CD-ROM met cultuurhistorische elementen, waarvan hieronder een uitsnede is afgebeeld, toont de genoemde informatie in samenhang. In de 19^e eeuw werd het gebied onderdeel van een inundatieveld van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. In tijden van oorlog, kon dit gebied onder water worden gezet teneinde de opmars van de vijand te stuiten. Vanuit de wateringen konden de inundaties gesteld worden. De forten in de nabijheid van het gebied, strategisch gelegen op hogere gronden, verdedigden de inundaties. De inundatievelden zijn lichtblauw gearceerd op onderstaande afbeelding.

Abbeelding 10, uitsnede uit de provinciale CD-ROM met cultuurhistorische elementen

Met het verschijnen van de Nota Belvédère heeft de gehele Nieuwe Hollandse Waterlinie de status van Belvederegebied gekregen. In de periode erna heeft de Waterlinie de status van 'Grand Projet' gekregen (Derde Architectuurnota) en sinds kort is het aangewezen als Nationaal Landschap in de Nota Ruimte.

Uitwerking van de plannen vindt plaats op basis van het in maart 2004 door het kabinet vastgesteld Linieperspectief Panorama Krayenhoff.

De plannen voor het grondgebied van Houten vallen onder de zgn. Projectenvelop Kraag van Utrecht, waarin het beeld erop gericht moet zijn het beschermen van het Liniegezicht. Verdichting moet mogelijk zijn, mits de waarneembaarheid en het functioneren van de waterstaats- en defensiewerken van de Linie ervan profiteren.

4 Archeologische verwachting

Voor het plangebied de Wulven geldt dat de kans op het aantreffen van archeologie laag is. Het uitgevoerde bureauonderzoek toont aan dat het gebied tot in de 12^e eeuw niet bewoond is geweest. Dit komt doordat het moeilijk bewerkbare en natte komgronden waren, gelegen langs de voor de mens veel beter voor bewoning geschikte Jutphase stroomgordel. Daar zijn dan ook wel veel archeologische resten aangetroffen, maar dat is buiten het huidige plangebied gelegen.

Is op deze stroomgordel de trefkans hoog, in de komgronden geldt het omgekeerde. In het overigens zeer kleine deel van het plangebied dat wel op de stroomgordel ligt, is geen archeologische waarneming gedaan. De aangetroffen archeologie in het plangebied dateert uit de Middeleeuwen en concentreert zich langs de Wulvense weterring, de achtergrens van twee ontginningsblokken. Het betreft restanten van twee kastelen, die voorts beide beschermd zijn in het kader van de Monumentwet.

5 Advies

Geadviseerd wordt om voor het plangebied De Wulven geen verder archeologisch onderzoek meer te laten uitvoeren. Het uitgangspunt bij het stedenbouwkundig ontwerp voor het plangebied is om de twee aanwezige archeologische monumenten – twee kasteelterreinen –, en het archeologisch attentiegebied te ontzien. Wel bestaan er plannen om een “zinken kasteel” bij de Wulven te realiseren. Een zorgvuldige omgang met en aanpak van de archeologie is hierbij noodzakelijk. Bij ingrepen geldt een vergunningsplicht bij de ROB (en de RDMZ in geval van dubbelbescherming).

Aanvullend Archeologisch Onderzoek wordt niet geadviseerd. Het AMZ proces schrijft in dat geval voor dat het plangebied voor wat betreft de archeologie vrijgegeven kan worden.

Wij adviseren dit dan ook.

Dit wil niet zeggen, dat het gebied “waarden-loos” is. Er zijn cultuurhistorische waarden in het gebied aanwezig, die het verdienen in de planvorming meegenomen te worden. Dit betreft op de eerste plaats de Wulvense wetering. Deze wetering vormde het centrale afwateringskanaal van het plangebied en zijn omgeving. Daarnaast voedde het de grachten van de kastelen. Voorts vormt het nog steeds de visuele verbinding tussen de twee kasteelterreinen, die een gemeenschappelijke geschiedenis delen. Tenslotte vormt de wetering de scheiding tussen twee ontginningsblokken, waarvan het westelijke deel door de A27 wordt doorsneden.

De weg naar het kasteelterrein de Wulven en de Wulfensedijk zijn ook elementen waar aandacht aan kan worden besteed in de planvorming.

De verdwenen ophaalbrug en de samenvloeiing van de drie weteringen bij De Staart zouden visueel een plaats kunnen krijgen in het nieuwe parklandgoed.

Tenslotte moet er afstemming gezocht worden met de Rijksplannen ten aanzien van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, waar het plangebied deel van uitmaakt.

Voor alle genoemde aspecten geldt, dat het Belvedere motto “Behoud door Ontwikkeling” in dit plangebied zeker tot inspiratie kan dienen.

6 Lijst van afkortingen en begrippen

AMZ	Archeologische Monumentenzorg
AMK	Archeologische Monumentenkaart, kaart met daarop alle bekende terreinen van archeologische waarden (onderverdeeld in vijf klassen)
ARCHIS II	ARChEologisch Informatie Systeem (nationale database van bekende archeologische waarnemingen)
Belvedere	Nota van Belvedere. Beleidsnota over de relatie cultuurhistorie en ruimtelijke inrichting.
CHW	CultuurHistorische Waardenkaart
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
In situ	Op de plek (in de bodem) zelf bewaard gebleven
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
ROB	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
SAI	Standaard Archeologische Inventarisatie. Oude benaming voor het bureauonderzoek. Bedoeld om de reeds bekende archeologische waarden en verwachtingen van een gebied vast te stellen.
TMK	Topografische en Militaire Kaart van het Koninkrijk der Nederlanden. Eerste landsdekkende uitgave van de topografische kaart van rond 1850 op een schaal 1:50.000. Bladindeling wordt nog steeds gehanteerd.
CMA	Centraal monumentenarchief. Een door de ROB aangelegd archief met daarin van alle AMK terreinen een dossier.
NAP	Normaal Amsterdams Peil, Nederlands standaard vergelijkingsvlak voor hoogteligging.
MRS	Monumenten Registratie Systeem zoals gehanteerd door de Rijksdienst voor de Monumentenzorg RDMz.
BP en C14	C14-datering is een methode om de ouderdom van fossiel organisch materiaal te bepalen, gebaseerd op het uitgangspunt dat in de lucht het gehalte aan de radioactieve koolstofisotoop C-14 vrijwel constant is, maar in het materiaal dat niet in wisselwerking met de lucht is, afneemt door radioactief verval. Datering van de ouderdom gaat in jaren "BP", Before Present, waarbij als Present het jaar 1950 wordt gebruikt.

7

Literatuur

- Berendsen, H.J.A. & E. Stouthamer, *Palaeogeographic development of the Rhine-Meuse delta, The Netherlands*. Utrecht University/van Gorcum, Assen, 2001.
- College voor de Archeologische Kwaliteit, *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie 2*, Den Haag, 2001.
- <http://www.kasteleninutrecht.nl/Wulven.htm>
- <http://www.kasteleninutrecht.nl/Rondeel.htm>
- Ministeries van OCW, VROM, LNV en V&W, *Nota Belvedere, beleidsnota over de relatie cultuurhistorie en ruimtelijke inrichting*. Den Haag, 1999
- Nieuwe Hollandse Waterlinie, *Panorama Krayenhoff, linieperspectief*, Utrecht, 2004
- Provincie Utrecht, *Cultuurhistorische elementen in de provincie Utrecht* (CD Rom), Utrecht, 2000.
- ROB, *Archeologische routes in Nederland 37 Houten, Het kasteel, de put en het paard*. Amersfoort, 2002
- *Topografische kaart van Nederland*, 1:50.000 (TMK, 1850), 1:25.000 (Bonnekaart, 1900; Grote Provincie Atlas, blad 38F, 1989)
- Wttewaall, O., *Veel vertier en doortogt, een greep uit de geschiedenis van Houten, Schalkwijk, 't Goy en Tull en 't Waal*. Houten, 1999.
- Wttewaall, O., *Rondom de Leedijk, meer dan 2000 jaar bewoningsgeschiedenis van de Houtense Vinex-locatie*. Houten, 2003

8 Bijlagen

8.1

ARCHIS II MONUMENTEN EN WAARNEMINGEN IN HET PLANGEBIED DE WULVEN

Monument

<u>Nummer</u>	<u>Periode</u>
826	LME/NT
827	LME/NT
11512	LME/NT

Waarneming

<u>Nummer</u>	<u>Periode</u>
10424	LME/NT

8.2

ARCHIS II MONUMENTEN EN WAARNEMINGEN BUITEN HET PLANGEBIED WULVEN

Monumenten

<u>Nummer</u>	<u>Periode</u>
2947	IJZL/LME
5626	IJZL/LME
11269	IJZL/ROM
11490	LME/NT
11491	LME/NT
11511	IJZL/ROM

Waarnemingen

<u>Nummer</u>	<u>Periode</u>
1519	LME
1520	ROMM
1558	ROM
1565	LME
10161	IJZL/ROM
10163	IJZL/ROM
10170	LME
10998	LME
10520	ROM
26263	ONBEKEND
44580	NT
132594	IJZL/ROM
138563	NEOL/IJZ
138582	NEOL/BRO

8.3

UITGEBREIDE RAPPORTAGE MONUMENTEN EN WAARNEMINGEN IN HET PLANGEBIED DE WULVEN

Overgenomen uit ARCHIS II.

CMA-nummers 38F – 005 (mon.nr. 827), 38F – 006 (mon.nr. 826) en
38F – A32 (mon.nr. 11512)

Zie volgende pagina's.

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Monumentnr: 827
CMA-nr: 38F - 006
Status: Terrein van zeer hoge archeologische waarde, beschermd
Toponiem: DE STAART
Plaats: Houten
Gemeente: Houten
Provincie: Utrecht
Coördinaten: 137766 / 448667
Terreinbeheerder: Diverse eigenaren
Rijksmonumentennr.: 45462
Gemeentenr.: 4
Kadasterregistratienr.:
Kadasterdeel_nr.:

Complexen

Complextypen	Begindatering	Einddatering
Borg/stins/versterkt huis	LME	NT

Beschrijving

De bouwdatum ligt mogelijk in de late Middeleeuwen. Hoe lang deze versterking in gebruik is geweest is niet bekend. Misschien is dit de voorganger van het 600 meter noordelijk gelegen versterkt huis "Wulven", geregistreerd als 38F-005. Cirkelvormig gracht- en wallencomplex waarbinnen zich vermoedelijk de resten van een houten versterking bevinden 1995: Digitale opmeting, ROB 1993; proefopgraving; ROB

Documentatie

Type: DMW
Beheerder: Onbekend
Toelichting: ROB meetwerknr. 1993-009 en 1995-013

Type: KRT
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: topografische kaart 1:25 000 met terreinaanduiding

Type: MEM
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: 1995 Klok aan van Dockum over beplanting

Type: KRT
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: plattegrond 1:1 000

Type: KRT
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: kadasterkaart 1:2 500

Type: KRT
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Tek. van kadasterkrt, sit. 1930, 1:2 500

Toelichting:

Type:	KRT
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	Minuutkaart
Type:	KRT
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	1973 ontwerpplannen rijksweg 27, schaal 1:2500 en 1:200
Type:	BRF
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	1973 div. brvn. Rijkswaterst/ROB over aanleg rijksweg
Type:	MEM
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	1973 v. Tent aan Houttuin over aanleg rijksweg 27
Type:	MEM
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	Aantekeningen van Renaud
Type:	MEM
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	1979 Klok aantekeningen
Type:	FOT
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	kl.,1979, nr. KB2377-12t/m16
Type:	FOT
Beheerder:	AD VAN BEMMEL, DORPSSTRAAT 32B, COTHEN
Toelichting:	kl.,1985,luchtfoto, nr. 13X343-1
Type:	FOT
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	zw.,1970, M. Jurissen

Literatuur

MODDERMAN, P.J.R.,
Enkele aantekeningen over luchtfotografie en archeologie (p.624-625)
TAG

1948
WTTEWAAL, O. EN J. SMITS
Wulven (p. 496).
B. Olde Meierink e.a. (red.). Kastelen en ridderhofsteden in Utrecht.

Uitgebreide Rapportage Monumenten

1995

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Monumentnr: 826
CMA-nr: 38F - 005
Status: Terrein van zeer hoge archeologische waarde, beschermd
Toponiem: KOEDIJK; OUD GERECHTSHUIS VAN WULVEN
Plaats: Houten
Gemeente: Houten
Provincie: Utrecht
Coördinaten: 137905 / 449321
Terreinbeheerder: Gemeente
Rijksmonumentennr.: 45461
Gemeentenr.: 3
Kadasterregistratienr.:
Kadasterdeel_nr.:

Complexen

Complextypen	Begindatering	Einddatering
Havezathe/ridderhofstad	LME	NT

Beschrijving

Omgracht voor- en hoofdterrein. Mogelijk bestond het uit een woontoren met een rechthoekig voorterrein. Van dit geheel is bovengronds weinig intact. De grachten zijn grotendeels bewaard gebleven. Dit geldt ook voor de bijbehorende boerderij genaamd het "Rechthuis". Het huis is eind 13de eeuw gebouwd. Mogelijk heeft in de 16de eeuw een zeer ingrijpende verbouwing plaatsgevonden. In deze tijd bestond het hoofgebouw uit een aantal bouwdelen rond een binnenplaats. Daarna vonden slechts kleine aanpassingen plaats om aan het begin van de 19de eeuw gesloopt te worden. Dit terrein ligt op rand van de Jutphase stroomrug. Een deel van het voorterrein, dat tussen het hoofdterrein en de bijbehorende boerderij lag, en deze boerderij zijn geregistreerd als 38F-A32. Mogelijk is "Wulven" een opvolger van het ca. 600 meter zuidelijk gelegen "Rondeel", geregistreerd als 38F-005. 1982: Fosfaatkartering R. Steenbeek (R.O.B., 1995-32). Het volgende is door de RDMZ beschermd: MRS-nr. 22686, Wulfseweg 10: Boerderij XVIII. Terzijde eiland met grachten, de oude slotplaats. 4 hekpijlers.

Documentatie

Type: KRT
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: kadasterkaart, jaar onbekend

Type: KRT
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: kadasterkaart sit. 1930

Type: KRT
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: topografische kaart 1:25 000 met terreinaanduiding

Type: MEM
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: 1979 Klok situatieschetsje

Type: KRT

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

Toelichting: tek. van kadasterkaarten, schaal 1:2 500

Type: KRT

Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

Toelichting: 1970 Ontwerp rijksweg 27 schaal 1:1000

Type: KRT

Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

Toelichting: 1969, ontwerp rijksweg nr. 27, schaal 1:2 500

Type: KRT

Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

Toelichting: 1970 ontwerp rijsweg 27

Type: BRF

Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

Toelichting: 1969 Houttuin/Rijkswaterstaat bezwaar rijksweg

Type: XXX

Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

Toelichting: registratieformulier onroerende arch. monumenten

Type: FOT

Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

Toelichting: kl.,1979, KB2377-18/19/20, zw.,1964,kb558-3

Type: FOT

Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

Toelichting: zw., foto van pentekening nr.634-56

Type: FOT

Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

Toelichting: zw.,foto's van pentekeningen nr.4 en 8, nr.718-55/1

Type: FOT

Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

Toelichting: zw.,1982, J. Ruysenaars

Type: FOT

Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

Toelichting: kl.,1993, nr.19X408-2, kl.,1985, nr.13X344-1

Literatuur

STEENBEEK, R.

Interne Rapporten van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek: Een fosfaatkartering in het Kromme Rijngebied (

Uitgebreide Rapportage Monumenten

6).

1983

HARTEN, J.D.H.

Landhuizen en Buitenplaatsen.

In: De tuin van Utrecht. Geschiedenis en waarden landinrichtingsgebied Groenraven-Oost. O.r.v. J.D.H. Harten, J. Renes, K.E. v.o.

1992

Uitgebreide Rapportage Monumenten

len (p. 43-68).

LUTTERVELT

--

De Stichtsche Lustwaranda (p.35,36)

1949

AA, A.J. VAN DER.,

Aardrijkskundig Woordenboek (p.653,654)

0

BARDET

Kastelenboek Utrecht (p.329,330)

1975

--

Het huis Wulven

Tijdschrift v.c. Monde

1844

--

Luttervelt

Heemschut

1949

WTTEWAAL,O. EN J. SMITS

Wulven (p. 496-499).

B. Olde Meierink e.a. (red.). Kastelen en ridderhofsteden in Utrecht.

1995

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Monumentnr: 11512
CMA-nr: 38F - A32
Status: Terrein van archeologische betekenis
Toponiem: KOEDIJK; OUD GERECHTSHUIS VAN WULVEN
Plaats: Houten
Gemeente: Houten
Provincie: Utrecht
Coördinaten: 137962 / 449274
Terreinbeheerder: Niet van toepassing
Rijksmonumentennr.:
Gemeentenr.:
Kadasterregistratienr.:
Kadasterdeel_nr.:

Complexen

Complextypen	Begindatering	Einddatering
Havezathe/ridderhofstad	LME	NT

Beschrijving

Het betreft het voorterrein. Het versterkte huis zelf is een beschermd monument en is aangeduid onder CMA-nummer 005. Zie voor nadere informatie onder dit nummer.

Documentatie

Type: KRT
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: topografische kaart 1:25 000 met terreinaanduiding

Literatuur